

Prava koja drugi imaju u odnosu na tebe

- zapamti ih.

Prava koja ti imaš u odnosu na druge

- zaboravi ih.

Sajidna Ali

Idriaz Šah rođen je 1924. godine u porodici koja vuče tragove preko Proroka Muhameda i sasanijanskih imperatora Persije i, još

dublje u prošlost, sve do 122.godine nove ere, što je čini možda najstarijom zabeleženom lozom na svetu. Šah je autor mnogih književnih dela objavljenih širom sveta. Njihova tematika proteže se od putopisa i bibliografije, preko literature i humora, do filozofije i istorije, ali njihov autor je najpoznatiji po svojim delima koja se bave sufijskom mišlju i njenim uticajem kako na Istok tako i na Zapad. On se nalazi u Spisku međunarodne biografije sertifikata zasluga za istaknuto služenje ljudskoj misli. Njegova dela *Put Sufija* i *Učenje o tome kako naučiti* takođe su objavljena u izdanju Penguin Arkane.

Sadržaj

Predgovor

Teme kojima se ova knjiga bavi

Smrt je nagoveštena

Obično

Hrabrost

Hajdarev učenik
Najuzvišenije Ime
Knjiga mudrosti
Kadudar i hadžiluk
Odstranjivanje
Reči Izraila od Bokare
Nili
Šta čoveka održava
Jan Fišan i tragalac
Prigovarači
Isključivanje
Kamen filozofa
Barbari i imitator
Iskandar od Balka
Ali, sin tragačevog oca
Rabija el-Adavija
Abud od Omdurmana
Ađami
Preobraćenje
Uzdignuti i pogruženi
Zbunjenost
Upozorenje učenicima
Hasan od Basre
Šta činiti
Provera
Stotinu knjiga
Prenosno sredstvo
Formula
Životi i dela učitelja
Menjanje
Želja
Ulje, voda, pamuk
Sajid Sabir Ali-Šah

U Meki
Halkavi
Kazvinijeva putovanja
Nedoslednosti
Kirmanijev izveštaj
Zemlja istine
Jezik
Umalo jabuka
Pravila ponašanja
Reakcije
Motivacija
Tri tumačenja
Prošarani pesak
Nastojati da se nauči nastojati
Potreba za obučavanjem
Posmatranje sopstvenih gledišta
Velika vrednost
Analogija
Srećni ljudi
Pridavanje važnosti novcu
Čovek koji je dao više – i manje
Kad su čak i kraljevi bespomoćni
Pretvaranje
Astrologija
Nateraću te da zapamtiš
Buduća generacija
Ukoliko izgleda dobro, dobar je
Vladanje i ono čime se vlada
Dobri čovek Hariri
Kamelot
Poštovanje
Legenda o tri čoveka
Misterija

Trgovac tajnama
Zrak pušten u daljinu
Imam Bakir
Ađnabi
Rahimi
Čitanje
Hadži Bektaš Vali
Knjiga budalaština
Šakir Amali
Kako i šta shvatiti
Premeštanje
Raspodela kamila
Odbojno
Zakoni
Primer
Čudo
Sav mogući luksuz
Nepodesan
Sultan Sajid
Tri Turkestanca
Osećanje
Dragi kamen
Cena simbola
Vodenični točak
Rauf Mazari
Značenje legende
Ardabili
Unutarnje i spoljno znanje
Tajni učitelj
Jutarnja obrada tržišta
Mahovina
Bahaudin i učenjak
Posećivanje i dobijanje

Bahaudin
Bahaudin Nakšband
Prikupljanje i prenošenje
Kako je to biti učitelj
Osnivanje škole
Imućnost
Mudrost
Raskoš i jednostavnost
Karavan
Ogromne jabuke
Napor
Novo-inicirani
Nerešiv problem
Bukvalnost
Hilmi
Uzvišeno znanje
Čarikari
Hazrat Bahaudin Šah
Teško
Pokloni
Nahas
Izgledi
Sijahpoš
Poslanstvo iz Kine
Pitanje
Prelaz
Viđenje
Delegacija iz Sirije
Literatura
Okruženje
Andaki
Kupac i prodavac
Učenje putem znakova

**Pomilovani ubica
Halabi
Prebivalište istine
Prava i obaveze
Ališer Navaj
Nacrt
Praktični postupci u sufizmu
Pravila škola
Učeništvo i razvoj
Bahaudinovi saveti
Legenda o Nasrudinu
Sufijska potraga**

Predgovor

Sve do, takoreći, juče, bilo bi nemoguće objaviti ovu knjigu, uprkos činjenici da je građa koja se u njoj nalazi bila organski deo istočnjačkog izučavanja praktične filozofije tokom nebrojenih stoleća. Razlog je taj što su i na Istoku i na Zapadu ljudi koji su se najveštije izražavali bili uglavnom obuzeti sistematizacijama i uvereni da samo određena vrsta organizovanog mišljenja može biti upotrebljena za učenje. Činjenica je, međutim, da svi prethodnici, sve knjige, sve tradicije koje su proizvele velike mislioce prošlosti u Orijentu ne pokazuju gotovo ni trunku onoga što se danas smatra za organizaciju.

Ako biste tradicionalnog istočnjačkog mudraca zapitali za njegov 'sistem', pogledao bi vas kao što bi to učinio i savremeni lekar kada bi ga pitali za 'lek za sve bolesti'. Možda bi vas naveo da se obratite prodavcu nadrilekova na vašarištu. I svakako bi utvrdio da ste primitivac koji tek treba da nauči prvu lekciju o znanju.

Svako pregledanje 'specijalizovane' literature o istočnjačkim misliocima i njihovim školama otkriće nam komičnu situaciju: što

su dostupni materijali bili pedantnije ispitivani i brižljivije sređivani na sve šablonski način – bez pratnje zbunjujućih nejasnoća – rezultati su bivali sve beznačajniji. Ovu činjenicu su jezgrovito izrazili oni koji napominju da naučnici žude da proučavaju mistike, dok mistici nikada nemaju potrebu da proučavaju naučnike.

Srećom, na mestima i u krugovima koji su izbegli pomodarstvu zahteva za preteranim pojednostavljanjem odnosno krutim sistemom (i u kojima je bilo shvaćeno da je od presudnog značaja potreba da se za znanjem traga i da se ono sačuva i prenosi), vrsta 'propisanog' izučavanja za pojedince i grupacije koja je usaglašena isključivo sa zahtevima doktrine neprekidno je bila održavana. Sa aktuelnim iščezavanjem najnekorisnijeg tipa suvoparnih pedanata, čiji se jedini uspeh ogledao u tome što su učiteljstvu i učenosti doneli nezasluženo loš glas, klatno se ljulja unazad ka osnovnim principima.

Ova knjiga sadrži, priređene na način koji iziskuje tradicija a ne površno opsesivno preuređivanje, dokumente koji pripadaju sufijskoj doktrini, odabrane u skladu sa potrebama vremena. Mogla bi biti nazvana primenjenom specifičnom sazajnošću.

Vrlo široka prihvaćenost ranijih knjiga slične građe, i u akademskim i u drugim krugovima, ukazuje da nesumnjivo postoji sklonost prema njima, a možda i korist od njih.

IDRIAZ ŠAH

Teme kojima se bave "Mudraci Istoka"

Sistemi učenja; 'Tajna Sufija'; rešavanje problema putem nelinearnog mišljenja; metodi izbora učenika; posebno grupisanje radi unutarnjeg, duhovnog proučavanja; upotreba i zloupotreba literature; različiti domeni mišljenja; razlozi za udaljavanje učenika; funkcija dubljeg upućivanja; različite vrste učitelja; 'Učitelj epohe';

brisanje pogrešnih pretpostavki; paradoksalno ponašanje; 'fenomeni i čuda'; posebno obučavanje; bogatstvo i siromaštvo; postizanje objektivnosti; kako ljudi uče pomoću 'uporedne obuke'; proveravanje navodnih tragalaca; knjige i obredi; prizivajuća formula; način proučavanja života nekadašnjih mudraca; razlozi za veliko mnoštvo različitih spoljnih formi podučavanja; razlikovanje imitatora od istinskih učitelja; poređenja između različitih dimenzija znanja; zapažanje osnovnih motivacija; podučavanje putem demonstracije; određenje zajedničkog imenitelja u učenju; primeri unutarnjeg stava; znanje koje se razlikuje od mišljenja; samo-posmatranje; zašto se upotrebljavaju analogije; alegorija o radu ljudi zvanih 'projektanti'; posredni sistem učenja; sredstva za saopštavanje 'ekvivalentne misli'; primeri ilustrativnog postupanja; posledice učestvovanja u 'mističnim ceremonijama'; biti 'koristan u zbilji, a ne po spoljnom izgledu'; razlozi za 'prodavanje znanja'; kako učenici uče iz naročito osmišljenih postupaka; posledice osećanja i intelekta na studije; astrološka istraživanja; utisnute sugestije; kako razvijeniji mislioci utiču na događaje; nastavne razmene u mističkim školama; valjano korišćenje negativnih karakteristika; unutarnji značaj spoljnog služenja; preinačenje iščekivanja; stvaranje atmosfere misterije; izdavanje besmislene literature; materijali zamišljeni u skladu sa mogućnostima datog povoda; objašnjenje pogrešnih utisaka; bes; podešavanje metoda i ciljeva; laskavo ocenjivanje i reakcije na njega; svetovni uspeh i njegova vrednost; metodi i dobici u društvenoj aktivnosti; doktrina o preuranjenoj 'nagradi' za napore; alegorija o čovekovom zadatku; simbolizam i korist u finansijskim stvarima; legende o širenju Učenja; stvarnost čija je alegorija 'čovek'; stepen sposobnosti da se shvate 'tajna učenja'; učenje putem reči i znakova; suvišan prenos spoljnih sistema učenja; pamćenje i prenošenje tananih komunikacija; ispravljanje nepodobnih stavova i osobina; zamaskirane operacije; potreba da se materije svare

određenom brzinom; alegorija o tehnikama učiteljstva; stvarna i izmišljena želja.

Smrt je nagoveštena

Bio jednom jedan derviš koji je imao šezdeset učenika. Podučavao ih je što je bolje mogao, i došlo je vreme za podvrgavanje novom iskustvu.

Okupio je sve učenike i rekao im:

"Moramo krenuti na dugačko putovanje. Nešto će nam se, nisam siguran šta, dogoditi na putu. Oni među vama koji su upili dovoljno da stupe u ovaj stadijum biće sposobni da me prate.

"Ali pre svega svi morate da zapamtite ovu rečenicu: 'Ja moram da umrem umesto derviša.' Budite spremni da to uzviknete u svako doba, kada god podignem obe ruke."

Neki učenici počeli su da gundaju između sebe, krajnje sumnjičavi po pitanju derviševih motiva. Ništa manje nego njih pedeset i devet od šezdesetorice napustilo ga je, rekavši: "On zna da će u određenom trenutku biti u opasnosti, i sprema se da žrtvuje nas umesto sebe!"

Rekli su mu: "Ti možda planiraš čak i neki zločin – možda čak ubistvo; pod takvim uslovima nikako te ne možemo pratiti."

Derviš i njegov jedini preostali saputnik započeli su putovanje.

Neposredno pre nego što su ušli u susedni grad, ovaj je bio osvojen od strane jednog užasnog i nepravednog tiranina. On je hteo da učvrsti svoju vlast dramatičnim nasilnim činom, i stoga je sazvaio zbor svih svojih vojnika. Rekao im je:

"Uhapsite nekog putnika krotkog izgleda i dovedite ga da mu se sudi na glavnom trgu. Nameravam da ga osudim kao zločinca."

Vojnici rekoše: "Slušamo i izvršavamo!", iziđoše na ulice i dograbiše prvog putnika-namernika na kojeg naiđoše. Slučaj je hteo da to bude dervišev učenik.

Derviš je pratio vojnike do mesta gde se nalazio kralj, a u međuvremenu se okupilo i čitavo građanstvo, čuvši bubnjeve smrti koji su im ulivali strah u kosti.

Učenik je bačen na kolena pred prestolom, a kralj je izjavio: "Rešio sam da ova protuva posluži narodu kao primer da nećemo tolerisati neslaganje i pokušaje bekstva. Smesta ćeš biti pogubljen."

Na to je derviš glasno uzviknuo:

"Uzmi *moj* život, Moćni Vladaru, umesto života ovog beskorisnog mladića! Ja sam više za osudu od njega, jer ja sam taj koji ga je podstakao da se upusti u skitalački život!"

I tada je podigao obe ruke iznad glave, a učenik je kriknuo: "Plemeniti Kralju! Molim te da meni dopustiš da umrem – ja moram da umrem umesto derviša!"

Kralj je bio potpuno preneražen. Obratio se svojim savetnicima:

"Pobogu, kakvi su ovo ljudi, koji se između sebe takmiče ko će iskusiti smrt? Ukoliko je to ono što se zove junaštvo, neće li to ražestiti narod protiv mene? Posavetujte me šta da radim."

Savetnici su obavili kratko većanje. Zatim rekoše:

"Paune ove epohe! Ako se ovde radi o junaštvu, onda nema mnogo toga što mi tu možemo da učinimo, osim da postupamo još žešće sve dok narod ne izgubi srčanost. Međutim, ništa nas ne košta da zapitamo ovog derviša zbog čega je željan da umre."

Kada su mu postavili to pitanje, derviš je odgovorio:

"Vladarsko Veličanstvo! Bilo je predskazano da će jedan čovek umreti ovoga dana i na ovom mestu; i da će zatim vaskrsnuti i otada biti besmrtan. Prirodno, i ja i moj učenik želimo da budemo taj čovek."

Kralj je pomislio: "A zašto bih ja druge činio besmrtnim, kad ni ja sam to nisam?"

Posle jednog trenutka razmišljanja, izdao je naređenje da lično on bude bez odlaganja smaknut, umesto tih skitnica. Odmah za njim su najgori od kraljevih zlih saučesnika izvršili samoubistvo.

Niko od njih nije vaskrsnuo, a derviš i njegov učenik su u opštoj pometnji produžili svojim putem.

Obično

Rašid Sitarazad je primio grupu ljudi koji su želeli da postanu njegovi učenici i koji su bili fascinirani njegovim čudima i uzbuđeni što su stigli tako blizu izvora Učenja.

Rekao im je: "Neka jedan od vas bude vaš zastupnik, i neka mi kaže kakva su vaša osećanja."

Jedan od posetilaca istupio je napred i rekao:

"Mi smo podstaknuti Nazočnošću, i željni Znanja, i oduševljeni Tradicijom."

Rašid reče: "To je istinit prikaz vaših osećanja. Budući da svi vi volite ono što izaziva uzbuđenje, moraću da vam pružim nešto banalno. Vi treba da učite kroz život. A život – taj ključ znanja – je nešto najbanalnije što se može zamisliti. Moraćete da prođete kroz iskustva koja će vas dovesti do toga da razumete život, a ne da ga učinite zanimljivijim."

Jedan od prisutnih je uzviknuo: "Taj čovek od kojeg si zatražio da nas predstavlja govori u svoje ime, pa ipak svi mi moramo da budemo procenjeni po njegovom ponašanju!"

Rašid reče: "On može da smatra da govori u ime svih vas. Vi možete da smatrate da on govori samo za sebe. Ali ja sam taj koji se složio da on govori za sve. Zar već osporavate moj autoritet?"

Time pokazujete da žudite za uzbuđenjem, i potvrđujete reči koje nastojite da opovrgnete!"

Hrabrost

Izvesni veoma načitan i energičan čovek došao je Hakimu Huseiniju i rekao mu:

"Ja ne tražim ništa za sebe, ali siguran sam da bi ti, kada bi bio ja i kada bi upoznao mog prijatelja Dilavara, uvideo da je on ništa manje nego Sufi, i da bi ga srdačno dočekao i učinio ga učesnikom u svojim istraživanjima i partnerom u svojim proučavanjima, i da bi uživao u njegovom zanosnom prisustvu."

Hakim reče: "Ja se zaista divim tvojoj hrabrosti (*dilavari*), jer ja lično nikada nisam bio u stanju da prepoznam Sufija na takav način kao što si ti to uspeo.

"Budući da moj kružok funkcioniše na različitim postavkama, moguće je da bi bilo zadovoljstvo primiti Dilavara; ali to bi isto tako značilo baviti se isključivo njime, pošto niko od mojih sadrugova nije u stanju da druguje sa takvim čovekom. Putovanje u odraslost počinje sa ranim detinjstvom, i ukoliko imaš razred dece i znaš kakvo će biti njihovo odredište, to ne znači da možeš da primiš u članstvo jednog naročitog učenika kojem bi u svakom slučaju bilo potrebno udruživanje čitavog razreda njegovih vršnjaka da ga osposobi da ostvari neophodan napredak."

Hajdarev učenik

Hajdar je čuo jednog učenika kako govori:

"Zadovoljan sam što nisam kupio tu-i-tu knjigu, jer sada kada sam dospao na Izvor znanja koje se u njoj nalazi uštedeo sam sebi trud i bespotreban trošak."

Posle godinu dana Hajdar mu je uručio knjigu, rekavši:

"Dvanaest meseci si me služio. Vrednost tvoga truda iznosi stotinu dirama. To je upravo cena ove knjige.

"Ti ne bi platio sto srebrnjaka za tako beživotnu stvar kao što je knjiga, i malo ko bi to učinio. Ali, eto, ja sam te primorao da je platiš, i sada imaš tu knjigu.

"Za kamilu ti je mnogo da daš i jedan peni ako ti nije potrebna.

"Za jednu jedinu reč ti nije mnogo da daš ni hiljadu zlatnika, ako je ona za tebe od suštinske važnosti.

"Ukoliko želiš da se vratiš Izvoru Postojanja, uvek ćeš morati da preduzmeš prvi korak, premda možeš da zahtevaš da ti bude dozvoljeno da učiniš stoti korak."

Najuzvišenije Ime

Jedan fakir je u Indiji zamolio jednog Sufija da mu saopšti Najuzvišenije Ime: Stoto Ime Alaha. Oni koji ga znaju mogu da izvode čuda, da menjaju tok života i istorije.

Sufi reče: "U skladu sa tradicijom, prvo moram da te stavim na ispit koji će pokazati tvoju sposobnost. Otići ćeš do gradske kapije i ostaćeš tamo dok ne padne noć, a onda ćeš se vratiti da mi opišeš nešto čemu si prisustvovao."

Fakir je nestrpljivo učinio ono što mu je bilo naloženo. Kada se smrklo vratio se i podneo izveštaj mudracu sledećim rečima:

"Kao što si me uputio, smestio sam se kod gradske kapije u stanju opreznosti. Događaj koji je na mene ostavio najveći utisak u

toku dana ticao se jednog starca. On je hteo da uđe u naš grad sa ogromnim tovarom drva za ogrev na leđima.

"Stražar je insistirao da plati carinu za vrednost svojih dobara. Starac, pošto je bio bez novca, zamolio je da mu se dozvoli da prvo proda svoja drva. Uvidevši da je bez prijatelja i bespomoćan, stražar ga je prisilio da preda svoja drva i ukrao ih za sebe. Starac je bio oteran bezdušnim udarcima."

Sufi reče: "Kakva su bila tvoja osećanja dok si to posmatrao?"

Fakir odgovori: "Još snažnije sam poželeo da saznam Najuzvišenije Ime. Da sam ga znao, ta stvar bi se drugačije završila za tog nesrećnog i nedužnog drvoseču."

Sufi reče: "O, čoveče rođen da dostigneš blaženstvo! Ja sam Stoto Ime naučio od svog vlastitog Učitelja, koji je proverio moju odlučnost i ustanovio da li sam impulsivni emotivac ili čovekov sluga, i to tek pošto me je podvrgao iskustvima koja su mi omogućila da razumem svoje misli i ponašanje.

"Stoto Ime treba da bude od pomoći čitavom ljudskom rodu, sve vreme. Moj Učitelj nije bio niko drugi do drvoseča kojeg si danas video kod gradske kapije."

Knjiga mudrosti

Simab je rekao: "Prodavaću Knjigu Mudrosti po ceni od sto zlatnika, a ipak će biti ljudi koji će tvrditi da je jeftina."

Junus Marmar mu na to reče: "A ja ću davati ključ njenog razumevanja, i gotovo niko ga neće uzeti, mada je besplatan."

Kadudar i hadžiluk

Izvesni Kalandar se na svojim putovanjima slučajno sreo sa mudracem Kadudarem, i postavio mu pitanje koje ga je mnoge godine zbunjivalo:

"Zbog čega svojim sledbenicima zabranjuješ da idu na hadžiluk? Kako čovek može da zabrani nešto što je bilo zapovedeno Odozgo?"

Kadudar, čije ime znači 'posednik tikve', podigao je osušenu tikvu i rekao:

"Možeš li da zabraniš ovoj bundevi da bude bundeva? Niko ne može da zabrani ispunjavanje božanske zapovesti; tako da i ako izgleda da čovek to radi, to je zapravo potpuno nemoguće.

"Dužnost Vodiča je, i pored toga, da osigura da hadžiluke ne vrše ljudi u neprikladnom duševnom stanju, baš kao što će čuvari Svetilišta sprečiti da bilo ko obavlja hodočasničke obrede u neprikladnom spoljnom obliku.

"Svaki hadžiluk ima svoj spoljni i unutarnji vid. Običan čovek pomoći će hodočasniku kada mu je potreban novac ili hrana, i podići će ga ako ovaj onemoća i padne na putu. Čovek Staze, svakog časa primećujući slične neophodnosti u unutarnjem životu, primoran je da svoju pomoć pruža na svoj sopstveni način."

Odstranjivanje

Neko je rekao Bahaudinu Nakšbandu: "Mora da te je zbolelo kada si odstranio određenog učenika."

On reče: "Najbolji od svih načina da ispitaš učenika i pomogneš mu, može biti da ga oteraš od sebe. Ukoliko se posle

toga okrene protiv tebe, dobija priliku da zapazi svoju sopstvenu plitkost i lakomislenost i greške koje su dovele do njegovog odstranjivanja. Ukoliko ti oprost, dobija mogućnost uviđanja da li u tome postoji ikakvo licemerje. Ukoliko povрати svoju ravnotežu, biće u stanju da pomogne ovu našu stvar (Učenje), a naročito da pomogne sebi."

Reči Izraila od Bokare

Doktrina je poput vazduha.

Čovek se nalazi u njemu, ali ne može stvarno da oseti da bi bez njega bio mrtav.

U stanju je da vidi vazduh jedino kada je ovaj zagađen, kao u slučaju podizanja dima, i po njegovim posledicama.

On vidi zagađeni vazduh, udiše ga i umišlja da je to čista tvar.

Lišen njega, čovek umire. Ali dok se guši ima halucinacije, i nada se nekakvoj pomoći i leku, a ono što mu zaista treba je jedino povraćaj vazduha.

On ga može postati svestan, i više se koristiti njime, uviđajući da je to svačije imanje sa kojim se postupa sa takvom nemarnošću da niko ne primećuje njegovo prisustvo.

Nili

Neko je doznao da je Nili svojim učenicima dopuštao telesne vežbe i muziku i predstave i razne razonode, kao i to da ih je podsticao da čitaju knjige i da se sastaju na egzotičnim mestima.

Taj kritičar rekao je mudracu: "Otkada znam za sebe borio si se protiv takvih površnih i bezvrednih stvari! A sada sam otkrio da ih upravo ti koristiš u svom tobožnjem podučavanju. Smesta napusti tu praksu, ili mi je objasni."

Nili reče: "Ja nisam dužan ni da je napustim ni da je objasnim, ali rado ću ti je objasniti. Evo koji je razlog za to. Vežbe dajem onim ljudima koji mogu da shvate čemu one služe. Većina ljudi to ne može, i nalik su onima koji odu u restoran i zagledaju se u kuvaricu umesto da jedu svoju supu. Ljudi slušaju muziku pogrešnim uhom, i zbog toga ih lišavam muzike sve dok nisu u stanju da imaju koristi od nje, a ne da od nje prave zabavu. Sve dok ne znaju njenu svrhu, oni konzumiraju muziku kao što ljudi greju ruke na vatri na kojoj bi moglo da se skuva neko jelo. Što se ambijenta tiče, izvesnim atmosferama se bave i razvijaju ih estete, koje time sebi uskraćuju njihovu krajnju vrednost, pa i druge uče da se zaustave pre no što steknu bilo šta od istinske vrednosti. Oni su nalik ljudima koji su otišli na hadžiluk i jedino o čemu mogu da misle je broj koraka koje su napravili.

"Što se tiče vežbi, ne mogu da ih dam nikome, niti mogu da im dozvolim da čitaju knjige, sve dok ne nauče da postoji dublji sadržaj od površnosti koja uživa u mirisu voća i stoga zaboravlja da ono postoji da bi se pojelo. Niko ne prigovara mirisanju, ali svi bi uskoro bili mrtvi ukoliko bi odbijali da jedu."

Šta čoveka održava

Imam Putsir izjavio je:

"Ljudi posećuju Učitelja Epohe da bi dobili sasvim male blagodati.

"Da su samo mogli to da shvate, uzdali bi se u velike blagodati koje su ionako uvek dobijali od Učitelja Epohe.

"Najveća od njih je to što čitava ljudska zajednica, ne samo pastva 'vernika', nastavlja da postoji u fizičkom obliku isključivo zahvaljujući radu i životu Učitelja Epohe.

"To je tako začuđujuća i neverovatna činjenica da je Odabrani nazivaju 'tajnom koja je potpuno skrivena usled svoje neposredne neverovatnosti.' "

Jan Fišan i tragalac

Jedan čovek došao je kod Jana Fišana i rekao:

"Sledio sam brojne učitelje, i kontaktiram sa velikim brojem mudrih ljudi. Molim te da mi pružiš svoju brigu i pomoć."

Jan Fišan mu reče: "Najbolji način da ti pomognem jeste da ti ukažem da si bio neiskren čak i prema jednom jedinom učitelju, a da ne govorim o 'brojnim', pošto još uvek lutaš naokolo i obraćaš se meni nakon što si njih pronašao. Najveća usluga koju mogu da ti učinim, ukoliko odista poznaješ takve učitelje, jeste da te usrdno zamolim da se vratiš jednome od njih i da stvarno učiš. Da si išta naučio, uvideo bi da ne treba da trčiš između dva bunara, poput žednog i požudnog psa koji na kraju ugine – ne od žeđi, već od iznemoglosti."

Potom je Jan Fišan pročitao sledeći odlomak iz dela *Munakib el-Arifin*:

Maulana Šamsudin Multi saopštava da mu je Rumi u toku jednog razgovora rekao da ga jako voli, ali da on ima jednu manu. Multi ga je preklinjao da mu kaže šta je u pitanju. Rumi je rekao da je problem u tome što on zamišlja da sve moguće stvari i ljudi imaju duhovnu vrednost. Deklamovao je:

'Budući da mnogi ljudi u sebi kriju Satanu,
- treba li svakoga pozdravljati kao sveca?
Kada ti je Unutarnje Oko otvoreno –
tad Istinski Učitelj može biti opažen!'

Kada se Multijevo unutarnje oko otvorilo, Rumi mu je odrecitovao ovu strofu i naredio svim učenicima da je nauče napamet:

'Na ovoj pijaci mračnih prodavaca lekarija:
Nemoj trčati tamo-amo od dućana do dućana.
Radije se zaustavi pred tezgom onoga
koji raspolaže stvarnim lekom!'

Prigovarači

Ljudi su običavali da optužuju Rumija da je skrenuo sa Prave Staze odobravajući igre, pesme i muziku i druge čudnovate aktivnosti.

On nikada nije odgovarao na ove prigovore, kako tvrdi *Munakib el-Arifin*.

Međutim, neki drugi izvori prenose da je izjavio:

"Obračuni se uvek prave na kraju dana. Videćemo, kada prođe dovoljno vremena, hoće li ostati upamćeno naše *delo* ili imena naših kritičara.

"Svi znamo da postoje i lavovi i šakali. Iako su u današnje vreme mnogi šakali naveli ljude da poveruju da su lavovi, drevne norme uvek upravljaju tokom vremena.

"Čuli ste mnoge priče u kojima se kaže: 'Bio jednom jedan lav...' A koliko ste ih čuli koje počinju sa: 'Bio jednom jedan šakal...?'"

Isključivanje

Raiz el-Aflak, 'Gospodar Nebesa', koji se odjednom pojavio u Afganistanu i potom nestao pošto je održao mnoštvo tajnih predavanja, rekao je:

"Gotovo svi ljudi koji dolaze da me vide imaju čudnovate predstave o čoveku. Najčudnije od svih njih je verovanje da mogu da napreduju i razvijaju se isključivo putem popravljanja. Oni koji će me razumeti su oni koji shvataju da čovek potrebuje ljuštenje okorelih izraštaja da bi otkrio suštinu znanja, isto koliko i dodavanje bilo čega.

"Ljudi stalno razmišljaju u granicama uključivanja u šemu ljudi, doktrina i ideja. Oni koji su odista Mudri znaju da se Doktrina isto tako može ostvariti i isključivanjem onih stvari koje čoveka čine slepim i gluvim."

Kamen filozofa

Saopšteno je da je Rumi, u svrhu demonstracije, obdario jedan običan kamen takvim osobinama da su oni koji bi ga videli mislili da je u pitanju rubin. Odnosno, kamen je prodat za više od sto hiljada dirama.

Međutim, govoreći o transmutaciji, sam Rumi je rekao:

"Upotreba kamena filozofa da se bakar pretvori u zlato zaista je čudesna.

"Ali još čudesnija je činjenica da, svakoga trenutka, kamen filozofa (čovek) biva pretvaran u bakar – usled svoga sopstvenog nemara."

Barbari i imitator

Derviš Barbari, pretvarajući se da je učenik, redovno je prisustvovao nedeljnim skupovima jednog krivotvorenog sufija koji je umišljao da podučava pravu Stazu.

Svaki put kada bi se pojavio na skupu, derviš je tobožnjem sufiju postavljao besmisleno pitanje.

Nakon što je nekoliko stotina puta morao oštro da mu odgovori, tobožnji znalac se izderao na Barbarija:

"Dolaziš ovamo već dvanaest godina a sva tvoja besmislena pitanja su samo varijacije ovog koje si upravo postavio!"

"Tako je, znam ja to", reče Barbari, "ali to što se naslađujem kada te vidim tako uznemirenog je moj *jedini* porok."

Iskandar od Balka

Iskandara od Balka je njegov sin zapitao na samrtničkoj postelji:

"Koji je izvor tvoje moći, tvog blagostanja i tvojih čuda?"

Njegov otac je prošaptao: "Ukoliko bih ti rekao, to bi te lišilo kontakta sa tim izvorom, i zbog toga ti ne mogu reći gde se on nalazi, već samo šta je on."

Nastavio je: "Smernica našeg života je Staza Sufija, i mi smo na ovoj zemlji tuđinci baš kao da se nalazimo među divljacima, ali ja sada odlazim da se pridružim svojim."

Njegov sin reče: "Zbog čega ranije nisi svima to saopštio? Jer tvoj primer, koji će živeti hiljadu godina, podstakao bi ljude da u velikom broju stupe na Stazu Sufija, i pružio bi im blagoslove Izabranika."

Iskandar uzdahnu i reče: "Većinu njih privukla bi pohlepa da poseduju tajnu, i želja da imaju više od ostalih. Sine moj, celog svog

života bio sam učitelj umerenosti, nadajući se da će ona umiriti požudu koja uništava čoveka, čak i ako žudi za vrlinom."

"Pa šta onda da radim?", pitao ga je sin.

"Trebalo da želiš Istinu radi nje same, a nimalo radi sebe."

"Ali, kako ću znati da li nešto želim radi sebe a ne radi same te stvari?"

"Postaćete svestan, pomoću svakodnevne prakse, da je ono što zamišljaš da si ti zapravo mešavina ubeđenja koja su drugi uneli u tebe, i da to uopšte nisi ti. Tražićeš Učitelja Epohe sve dok ga ne pronađeš. A ukoliko ne uspeš da prepoznaš Predvodnika Epohe, to će biti zbog toga što ga u srcu odbijaš, a ne zato što nije očigledno ko je on."

Ovo je svedočenje velikog Sufija Sulejmana Nađamija, sina Iskandara od Balka. Prenoseći ga svome vlastitom sinu, rekao je:

"U čitavom svom dugotrajnom životu, ne mogu da kažem da sam naučio nešto više i bolje od tog očevog ostavljanja mudrosti meni u nasleđe. I zbog toga ga pružam tebi."

Ali, sin tragačevog oca

Ali je rekao: "Niko ne može stići do Istine dok ne bude u stanju da pomisli da Put sam po sebi može biti pogrešan.

"To je tako usled toga što oni koji jedino mogu da veruju da on mora biti ispravan uopšte nisu vernici, već ljudi nesposobni da misle drugačije nego što već misle. Takvi ljudi uopšte nisu ličnosti. Oni poput životinja moraju da se drže određenih uverenja, i za to vreme ne mogu da uče. Zbog toga što ne mogu da se nazovu 'ljudskim rodom', ne mogu ni da stignu do Istine."

Rabija el-Adavija

Hasan je jednoga dana naišao na Rabiju dok je sedela među brojnim kontemplativcima, i rekao joj:

"Ja imam sposobnost da hodam po vodi. Dođi, pođimo do one vode tamo, da sedeći na njoj razgovaramo o duhovnosti."

Rabija reče: "Ukoliko već želiš da se odvojiš od ovog uzvišenog društva, zašto onda ti ne bi pošao sa mnom, pa da letimo i u vazduhu porazgovaramo?"

Hasan reče: "Ne mogu to da učinim, jer ne vladam tom moći koju si spomenula."

Rabija reče: "Tvoja sposobnost da se bez pokreta održavaš na vodi je ista ona koju imaju i ribe. Moju sposobnost letenja kroz vazduh poseduje i obična muva. Te veštine nisu deo prave istine – one mogu da postanu temelj samopoštovanja i takmičarstva, ali ne i duhovnosti."

Abud od Omdurmana

Postavili su pitanje Abudu od Omdurmana: "Šta je bolje, biti mlad ili biti star?"

On reče: "Biti star znači imati manje vremena pred sobom i više grešaka i zabluda iza sebe. Vama prepuštam da odlučite da li je to bolje od obrnutog."

Ađami

Hasan je upitao Ađamija: "Kako si dospeo do sadašnjih visina duhovnog postignuća?"

Ađami reče: "Pomoću izbeljivanja srca u božanskoj kontemplaciji, a ne pomoću zacrnjivanja hartije pisanjem."

Preobraćenje

Malik, sin Dinara, navodi sledeću posledicu ponašanja i preobraćenja:

Malik je bio uzrujanog uma zbog izopačenog ponašanja jednog raspusnog mladića koji je živeo blizu njega. Dugo vremena nije ništa preduzimao u nadi da će neko drugi intervenisati, i ljudi su na kraju počeli da se žale na mladića.

Tada mu se Malik obratio i ukorio ga, tražeći od njega da se popravi. No, mladić je saopštio Maliku da je on sultanov miljenik i da niko ne može da ga spreči da radi sve što mu se prohte.

Malik je rekao da će otići kod sultana; ali mladić ga je uveravao da vladar nikada neće promeniti svoju naklonost prema njemu.

"U tom slučaju", reče Malik, "prijaviću te samom Stvoritelju."

Mladić je izjavio da je Bog isuviše blag i praštajući da bi ga ukorio.

Malik se našao u neprilici, i prepustio je mladića samom sebi; međutim, ovaj je ubrzo došao na tako loš glas da je izazvao negodovanje cele javnosti. Malik je otišao da ga ponovo strogo ukori.

Dok je hodao prema njegovoj kući, međutim, začuo je onostrani glas kako ga proziva: "Da nisi pipnuo moga prijatelja!"

Malik je bio zaprepašćen, i u pometenom stanju je ušao kod mladića.

Čim ga je ugledao, nevaljalac ga je zapitao zbog čega je ponovo došao.

Malik reče: "Ne mogu da te ukorim, ali moram da ti kažem šta se dogodilo." I saopštio mu je svoj doživljaj sa glasom.

Zlotvor je na to rekao: "Ukoliko je on moj Prijatelj, predaću mu sav svoj imetak." I, odrekavši se svoga bogatstva, postade lutalica.

Malik je jednoga dana ponovo sreo ovog čoveka u Meki.

Mladić mu je rekao: "Došao sam da vidim svoga Prijatelja" – i umro.

Uzdignuti i pogruženi

Jedan čovek je na kamili prolazio pokraj mudraca Zardalua i, ugledavši tog skrušenog čoveka za kojeg su njegovi sledbenici verovali da je veliki učitelj, uzviknuo:

"Ako je Učenje namenjeno da uzdigne čoveka, zbog čega se onda može naći tako ogroman broj ljudi koji su pogruženi?"

Zardalu odgovori, ne podižući glavu:

"Da nije Učenja, čovek ne bi, sasvim se slažem, bio pogružen. Bio bi izumro."

Zbunjenost

Bio jednom jedan čovek koji je mirno živeo u nekom naselju u blizini jedne planine. Bio je učtiv i otmen, ali običan svet nije video ništa naročito značajno u vezi njega. Ipak, njegovo vladanje bilo je zanimljivo i bilo je nečega u njegovoj ljubaznosti i razboritosti što je mnoge ljude navodilo da ga posećuju i traže od njega savet.

Kad god bi neko došao da ga vidi, on je davao savet. Jednom čoveku je, na primer, rekao da otvori dućan, drugom da nauči kako se pravi splav, trećem je preporučio da nauči kako se uzgajaju biljke i održavaju vrtovi.

Jednoga dana je povećala grupa ljudi koji su krenuli da pokušaju da pronađu Istinu zastala na svom putovanju i razgovarala između sebe.

Prvi je rekao: "Bio sam u stanju da celu grupu bezbedno prevedem preko opasne nabujale reke koju smo upravo prešli zato što mi je neki čovek jednom preporučio da naučim gradnju splavova."

Drugi čovek reče: "Kada su sve nas, na ovom putovanju, bili zarobili hajduci, uspeo sam da isposlujem naše puštanje na slobodu tako što sam vođi pljačkaša pokazao kako da uzgaji svoj vrt. Bio sam u stanju da to uradim zahvaljujući uputstvima koje mi je dao jedan čovek, koji me je posavetovao da steknem znanje o cveću i baštama."

Treći čovek reče: "Izbegli smo stravičnim divljim životinjama na ovom putovanju usled uputstava koje mi je dao jedan čovek. On je bio taj koji mi je, kada sam ga zapitao šta da radim u životu, rekao: 'Nauči kako da odoliš divljim zverima.' "

Ispostavilo se da je isti slučaj bio i sa svim drugim ljudima u karavanu. Kada su uporedili svoje izveštaje, svaki je obznanio da mu je bila rečena jedna jednostavna stvar o tome kako da napreduje u životu, iako je malo ko od njih bio razumeo koliko to može da postane važno za njihov opstanak.

Vodič koji je putovao sa njima reče: "Imajte na umu da niko od vas sada ne bi bio ovde da niste prihvatili uputstvo tog čoveka; jer, postoje mnogi ljudi koji su otišli kod njega po savet, i koji su mu se smejali ili su zaboravili njegove pouke, zato što nisu dopustili da u onome što im je preporučio može biti ikakvog skrivenog smisla."

Kada su putnici stigli na kraj svoga putovanja, shvatili su da je njihov vodič bio isti onaj čovek koji je bio živeo u podnožju planine,

i koji im je pružio savet. Jedva da su se oporavili od zapanjenosti, a on ih je uveo u prisustvo Istine – i tada su uvideli da Istina nije bila ništa manje nego isti taj čovek.

Putnici su bili zgranuti, i njihov predstavnik je upitao: "Zbog čega nam, ukoliko si ti Istina, kao što to sada svi vidimo, nisi to rekao na samom početku, te bismo bili pošteđeni ovoga putovanja i svih ovih teškoća i neprijatnosti?"

Međutim, tek što su ove reči bile izgovorene, shvatili su – budući da su gledali u samu Istinu – da nikada ne bi bili u stanju da primete Istinu da nisu prošli kroz tri faze: fazu dobijanja saveta i njegovog prihvatanja, fazu putovanja i primene svog znanja, i fazu prepoznavanja same Istine.

Bili su u stanju da stignu na svoje odredište isključivo usled toga što je nešto u unutrašnjosti njihovog bića bilo u stanju da u običnom savetu čoveka podno planine prepozna neko unutarnje odjekivanje istine, neki fragment stvarnosti. Na ovaj način čovek može da dođe do raspoznavanja Apsolutne Istine.

Upozorenje učenicima

Sada kada ste učlanjeni u redove Tragalaca, više nego ikada je moguće da ćete posrnuti: jer, zaboravljajući da se samopoštovanje može ispoljiti bilo gde, možete pomisliti da ste imuni na njega.

Baš kao što su dobici od stupanja među Pristalice ogromni, od učenika se zahteva više od onoga što je potrebno za obične stvari.

Hasan od Basre ilustrovao je to sledećom anegdotom:*

"Video sam pijanog čoveka kako pokušava da prođe kroz močvarnu zemlju, i rekao mu: 'Pazi da ne propadneš, jer to je opasna kaljuga.'

"Pijanac mi odgovori: 'Hasane, ako ja budem progutan, ja ću biti jedini gubitnik. Bolje misli na sebe: jer ukoliko ti utoneš, tvoji će sledbenici poći za tobom.' "

*Zabeleženo u Taskaratu.

Hasan od Basre

Hasan od Basre saopštava:*

"Bio sam ubedio sebe da sam čovek ponizan i više nego smeran u svojim mislima i ponašanju prema drugima.

"Onda sam jednoga dana stajao na obali reke kada spazih jednog čoveka kako tamo sedi. Pored njega je bila žena, a pred njima opleteni balon vina.

"Pomislio sam: 'Kada bih samo mogao da popravim ovog čoveka i učinim da bude čovek kao ja, a ne izrođena kreatura kakva je sada!'

"U tom trenutku ugledao sam čamac na reci kako počinje da tone. Onaj čovek se odmah bacio u vodu tamo gde se sedam ljudi batrgalo i praćakalo, i šestoricu od njih je uspeo da iznese na obalu.

"A onda mi taj čovek priđe i reče: 'Hasane, ako si bolji čovek od mene, za ime Boga spasi tog poslednjeg preostalog davljenika.'

"Ustanovio sam da ne mogu da spasim ni jednog čoveka, i on se udavio. Tada mi čovek reče:

" 'Ova žena ovde je moja majka. U vinskom balonu nalazi se čista voda. Eto kako ti sudiš, i eto na šta ličiš.'

"Bacih mu se pred noge i zavapih: 'Kao što si spasao šestoricu od sedmorice od pogibelji, spasi i mene od utapanja u oholosti prurušenoj u vrlinu!'

"Neznanac reče: 'Molim se da ti Bog zadovolji tu želju.' "

***Zabeleženo u Taskaratu.**

Šta činiti

Sufijski mudrac Abdulalim od Feza odbijao je da podučava, ali bi s vremena na vreme davao ljudima savete o tome kako da napreduju na Stazi.

Jednoga dana ga je posetio jedan učenik, koji je bio i nepodoban za učenje i redovno je zapadao u nastrana stanja usled učestvovanja u 'mističnim obredima'. Zapitao je:

"Kako mogu da izvučem najveću korist od poučavanja mudraca?"

Sufi mu reče: "Srećan sam što mogu da te obavestim da imam jedan nepogrešiv metod koji odgovara tvojoj sposobnosti."

"A šta je to, ako smem da čujem?"

"Naprosto zapuši uši i razmišljaj o rotkvicama."

"Pre, tokom ili nakon predavanja i vežbi?"

"Umesto prisustvovanja ijednom od njih."

Provera

Abu Nuđum obišao je manastir jednog sledbenika sufizma, poznatog kao Pir-o-Muršid Partau-Gir Dalil.

Dalil mu reče: "Pogledaj kako u našem Redu ističemo divote božanske ljubavi! Pogledaj samo kako intenzivna isposništva i samo-poricanja sprovodimo! Pogledaj kako čitamo klasike i ponavljamo izreke i ugledamo se na dela Drevnih Izabranika! Pogledaj kakav smo ugled stekli, tako da smo svuda izuzetno poštovani, isticani kao primeri, i postavljamo temelj za odista čvrstu zgradu!"

Abu Nuđum ne reče ništa. Uputio je jednog od svojih učenika – Atiju – da izgradi i aktivira dvoranu za molitve u kojoj su se obavljale neprekidne religijske vežbe, u jednom delu Dalilovog grada. Mnogi Dalilovi učenici, verzirani u molitvama i žudeći za još više njih, napustili su svoga učitelja i pohrlili ka ovom novom svecu. Zatim je Abu Nuđum naložio jednom neukom mangupu da otvori eteričnu tekiju, naročitu građevinu među čijim su se blistavim baldahinima i zastorima propovedale i deklamovale opojno uzvišene reči i pesme o božanskoj ljubavi. Još jedan deo Dalilovog ljudstva nagruo je tamo, privučen tin fenomenom. Potom je Abu Nuđum otvorio školu u kojoj se sprovodilo ritmičko vrtenje u krug, pod upravom nitkova najpokvarenijeg srca u celom Samarkandu, i brojni Dalilovi učenici, sada obraćeni u nove običaje, počeli su time da se bave, oduševljeni izvanrednim iskustvom koje su tamo doživljavali, tako da su neki čak poverovali da se kao posledica tih praksi mogu izvoditi čuda. Ne zadovoljivši se ni time, Abu Nuđum je uputio jednog zatucanog sveštenika da danonoćno recituje izreke i dela starih Učitelja, kao i opširna kazivanja iz klasika sufizma. Još jedan deo nezadovoljnih Dalilovih sledbenika odjurio je ovom pobožnom čoveku i napajao se onim što je ovaj imao da ponudi. Završni eksperiment bilo je podizanje Kuće Ponavljanja, u kojoj je Abu Nuđum ponudio strogo obučavanje u napornim isposništvima i od svih pridošlica zahtevao velike žrtve. Unutar njenih zidova tiskali su se prinčevi i seljaci, bogataši i siromasi, trgovci i službenici, bučno zahtevajući da budu iskušani i podsticani da pate radi uzvišenog cilja.

Od mnogo stotina Dalilovih prvobitnih učenika, na kraju su samo njih trojica ostali verni svome učitelju. Abu Nuđum obišao ga je u njegovom manastiru i rekao mu:

"Učinio sam sve što sam mogao da ti pomognem da vidiš samog sebe. Sada je na tebi da proveriš i ovu trojicu i utvrdiš da li su u pitanju istinski sledbenici bilo čega, ili su ostali sa tobom iz puke navike i naklonosti, možda samo da bi prkosili sveopštem

maniru, kao što se to od nekih pojedinaca može očekivati u svim okolnostima."

Dalil se bacio pred stopala istinskog Učitelja i rekao:

"Sada kada sam uvideo da patim od plitke sujete i da su moji učenici zavedeni i strasni zabavljači, zar nema nikakve nade da bih mogao da te sledim?"

Abu Nuđum reče: "Sve dok veruješ da si nesklon sujeti i da nimalo ne uživaš u oslanjanju drugih na tebe, ne možeš me slediti. Ono što treba da prodajemo povereno nam je od samog vlasnika. Nije umesno da to prodajemo za tako slabu monetu kao što je fizičko trpljenje, novac koji ljudi žele da nam poklone da nešto kupimo, ili čulno uživanje za koje se umišlja da je služenje Bogu."

Dalil reče: "Ali, zar nam u našim predanjima nije rečeno, na primer, da je prinoženje žrtve plemenito?"

Abu Nuđum reče: "Te napomene su se izvorno odnosile na ljude koji su prevazišli sujetu. Ukoliko nisi obavio prvu radnju, kako možeš i da pokušaš da praktikuješ drugu?"

Ovo značajno otkriće proizvelo je u Dalilu stvarnu poniznost, i on je nakon toga postao istinski Vodič Turkestana.

Stotinu knjiga

Jednom od šeika (Učitelja) Kvađagana bilo je naloženo da se u roku od tri meseca pojavi pred turkestanskim sveštenicima i pravnicima, kako bi ih ubedio da je ono što podučava u okviru Šerijata – tradicionalnog islamskog zakona.

On je predložio da pošalje svoje učenike da budu ispitani da li poznaju svete knjige i obrede, ali kralj je odgovorio da on lično mora da bude ispitan u odnosu na pravilnost i doličnost svojih dela, kao što se ispituju svi umni ljudi.

A ovaj mudrac zapravo nije napisao nijednu knjigu. Tri stotine njegovih učenika bilo je određeno da prionu na posao i napišu, u naznačenom roku, knjige koje besprekorno tumače zakon i običaje.

Kada je došlo do suočenja, mudrac reče okupljenim ispitivačima:

"Doneo sam stotinu knjiga koje sadrže učenja koja prenosim svojim sledbenicima. Ukoliko želite da pregledate i ostale, dajte nam malo vremena, pošto ostalih hiljadu knjiga u kojima su naša dela izložena postoje samo u srcima učenika; međutim, mi možemo da ih ispišemo za vas ovde, i ja sam doveo petsto ljudi da smesta započnu taj posao, ukoliko vi to samo poželite."

Prenosno sredstvo

Neko je jednom sufijskom mudracu saopštio svoje nezadovoljstvo što se neke njegove priče tumače od jednih ljudi na jedan način, a od drugih na drugi.

"Upravo u tome i jeste njihova vrednost", reče mudrac; "ti svakako ne bi mnogo mario za šolju iz koje možeš da piješ mleko ali ne i vodu, ili za tanjir iz kojeg možeš da jedeš meso ali ne i voće! Šolja i tanjir su ograničene posude. Koliko tek sposobniji od njih mora da bude jezik da bi obezbedio ishranu!? Pitanje nije: 'Na koliko načina mogu ovo da razumem, i zašto to ne mogu da sagledam na samo jedan način?' Pitanje je radije: 'Može li ovaj pojedinac da ima koristi od onoga što otkriva u pričama?' "

Formula

Izvesni čuveni učitelj dao je jednom učeniku formulu i rekao mu:

"Ponavljaj je ujutro kada ustaneš, u podne i uveče. Sve dok budeš moj verni učenik, možeš biti siguran da će sve tvoje fizičke i svetovne stvari biti uspešne."

Kada je čuo za ovo, jedan drugi sledbenik istog mudraca poželeo je da dobije isti tretman. Mudrac mu reče:

"Pre svega, ovo je selektivan recept, i ne može svako da ima koristi od njega. Drugo, čak i kada bi bilo neophodno da izvršim tvoju procenu, sam način na koji si mi pristupio ne dozvoljava mi da ti ga dam."

Učenik reče: "A kako bih ti pristupio da sam zauzeo ispravan stav?"

Mudrac mu reče: "Mnogo nesigurnije i sa više oklevanja. Ja lično ne marim mnogo za način na koji tražiš. Međutim, otsečnost i naglost tvog pristupa svakako bi smetali svakome od koga bi hteo da dobiješ nešto što je više materijalno.

"No, možda si u stanju da nešto naučiš ispitujući svoje sopstveno ponašanje – koje ne treba da bude ni osorno ni ulizičko – a to je da um kao što je tvoj u ovom trenutku ne može da usvoji takvu vežbu i da radi na njoj."

Životi i dela Učitelja

Jednom dervišu na najvišem položaju bilo je postavljeno pitanje:

"Zbog čega ljudi ulažu toliko vremena i napora u proučavanje života i dela Učitelja iz prošlosti, kada njihovi životi mogu biti

pogrešno prikazani, a njihova dela svrsishodna samo u njihovom vremenu, dok njihove reči mogu biti pune skrivenog značenja?"

On reče: "Svrha takvog proučavanja se za učenika nalazi u tome da sazna šta su Učitelji rekli i šta je rečeno o njima. Nešto od toga je korisno na običnom nivou razumevanja. Nešto će se, pak, razjasniti u procesu učenikovog razvoja. Nešto od toga je šifrovano, tako da će razumevanje toga doći u pravom trenutku, tek kada je tragalac pripravan. Nešto ima za svrhu da bude protumačeno od strane učitelja. Ponešto služi da izazove protivljenje onih koji ne mogu da nastave i da napreduju na Putu, te će ih takve stvari odvratiti da se mešaju i kočje Ljude Puta. Upamti dobro da je nenaklonost prema našem delovanju najčešće znak za nas da nas se takva osoba kloni zbog toga što je jedna od onih kojih mi treba da se klonimo."

Menjanje

Partau je pitao Rastgua: "Zašto sufijski šeici postupaju na tako mnogo različitih načina?"

Rastgu odgovori: "Ukoliko učenik smatra da je moguće da bilo šta nauči samo učenjem napamet, ili prosto izvodeći telesne pokrete, ili isključivo vežbama disanja, ili usredsređujući se na druženje sa mudracem – takav čovek uopšte nije učenik. Ukoliko učitelj smatra da može bilo kome da prenese Doktrinu nateravši ga da se ograniči na samo-ispitivanje, insistirajući isključivo na disciplini ili obredima, to je jednako budalasto kao i učenikovo odbijanje da iskusi neku od tih stvari ili sve njih.

"Kada proučava živote, metode i osobenosti mudraca, derviš mora stalno da ima na umu da čovek na mnogo načina uči da radi obične stvari u običnom svetu svakodnevice. Očekivanje da se nešto što poseduje veću dubinu nauči pomoću samo nekoliko

načina koji se koriste za učenje nečeg prizemnijeg predstavlja obeležje nekoga ko još nije postao učenik. Kod vodiča, pak, takav pristup znači da je on ponavljač, a ne učitelj. To može biti oznaka oponašanja i ugledanja, ali sve zavisi od toga da li je taj čovek zastupnik mudraca ili je dovoljno nadmen da zamišlja da je oponašanje isto što i učenje."

Želja

Pitali su Firoza: "Knjige i samo prisustvo čoveka od mudrosti povećavaju želju za učenjem i znanjem u širokim masama, kao i u onima koji žele da shvate pravi čovekov cilj. Zar nije škodljivo pobuđivati slutnju i iščekivanje u onima koji možda nisu u stanju da imaju koristi od Doktrine, i koji su nesposobni da sagledaju njenu lepotu, smisao i svrhu?"

Firoz reče: "Voda će privući požudnog čoveka, ali to nije argument protiv vode. Ima proždrljivih ljudi koji se uzbude kada vide kajsije. Ukoliko pokušaju da ih ukradu, mogu da budu kažnjeni. Ukoliko ih njihova lakomost navede da ih tako halapljivo jedu da njihovi stomaci ne mogu da podnesu toliko opterećenje, razboleće se. Ali vlasnik voćnjaka ne postaje zbog toga bolestan."

Ispitivač je nastavio: "Ali zar žednom čoveku ne može u njegovom interesu voda biti davana u malim količinama, tako da ne naudi sam sebi?"

Firoz reče: "Ponekad je prisutna dobronamerna osoba koja vidi čoveka preterano uzbuđenog od žeđi, i ona će ga sprečiti da se ubije preteranim pićem. U drugim slučajevima, kao što znaš i sam, žedan čovek nailazi na bunar kada nema nikoga u blizini da ga spreči da uništi samog sebe. Čak i kada bi se tu zatekao neki dobronamerni očevidac da mu kaže: 'Budi oprezan!', čovek

poludeo od žeđi gurnuo bi ga ustranu i poverovao da je on njegov neprijatelj."

Zatim ispitivač reče: "Zar ne postoji nikakav način na koji bi osoba mogla da bude zaštićena od tih opasnosti?"

Firoz mu reče: "Ukoliko možeš da nađeš bilo šta u ovom životu što je lišeno svake opasnosti od zloupotrebe i što je bez ikakvog rizika po budalu, reci mi, i ja ću sve svoje vreme provoditi usredsređujući se na tu stvar. A u međuvremenu nauči, pre no što bude prekasno, da vodič postoji zbog toga što je put vrletan i opasan. Ukoliko, da tako kažem, želiš da budeš u stanju da udišeš bez izdisanja, ili da se budiš ne osvrćući se na dan – ti onda nisi tragalac, već samo bezvredni diletant, i licemer uz to, jer nazivati sebe onim što nisi suprotno je dostojanstvu ljudi koje krasi posvećenost i čestitost."

Ulje, voda, pamuk

Izvesni čovek koji je voleo da proučava sve moguće sisteme mišljenja pisao je jednom dervišu Učitelju* upitavši ga da li bi mogao da razgovara sa njim kako bi njegovo učenje uporedio sa ostalima.

Derviš mu je poslao flašu sa uljem i vodom, i komadom pamučnog fitilja. U paketu je bilo priloženo i ovo pismo:

"Dragi prijatelju, ako fitilj staviš na ulje, kada mu prineseš vatru dobićeš svetlost. Ukoliko prospeš ulje i staviš fitilj u vodu, nećeš dobiti svetlost. Ukoliko promućkaš ulje i vodu i onda u njih staviš fitilj, dobićeš cvrčanje i gašenje. Nema nikakve potrebe da ovaj eksperiment obavljamo posredstvom reči i poseta, kada on može da bude izveden i sa tako prostim materijalima kao što su ovi."

*Dovodi se u vezu sa Abdul-Azizom od Meke.

Sajid Sabir Ali-Šah

Sajidu je bilo postavljeno pitanje: "Zbog čega je Šeik Atar napisao *Sažeto ponavljanje Božjih Pristalica*?" On reče: "Zbog toga što Kuran nije više bio neposredno doživljavao, nego razjašnjavan."

"A zbog čega je Maulana Rumi napisao *Masnavi*?"

"Zbog toga što *Sažeto ponavljanje* nije bilo čitano nego učeno napamet."

"A ko su ljudi koji mogu da rastumače tekstove Sufija?"

"Oni kojima nije potrebno ono što oni sadrže."

"Kako se oni zovu?"

"Možete ih zvati posebnom vrstom bakalina. Bakalin je čovek koji poseduje više namirnica no što je njemu samom potrebno, pa ih stoga prodaje drugima. Mi ih zovemo *Pirovi* (davnašnji) i *Muršidi* (vođe)."

(...)